

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane pe $\frac{1}{2}$ an . 5 " " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 " "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu- vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.</p>	<p>Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“; eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
--	---	---

PARTEA OFICIALĂ

La numărul acesta al „Foi diecesane“ se alătură ca supplement Pastorală P. S. S. Domnului Episcop diecesan Nicolae Popoa, adresată credincioșilor noștri din incidentul intrării în vigoare a legilor politice-bisericești.

Instrucțiune

cu privire la procedura, ce vor avea a urma organele, respective preoții și poporul dreptcredincios al bisericii gr. or. române din provincia noastră metropolitană față de reformele noaue politice-bisericești.

(fine)

c) După insinuarea părților litigante protopresbiterul, ca președintele scaunului, va avea a defige termenul de pertractare, a cita părțile, și între acele încercând înpăciuire, a ținea pertractare cu respectivele părți, eventual și cu una, dacă cealaltă nu s'ar fi prezentat, după procedura sumariă, a erua și constata basa canonică, pe care se cere despărțirea, și apoi încheind pertractarea, după ascultarea defensorului matrimonial, a supune cauza scaunului protopopesc pentru deliberarea în prima instanță.

d) Sentința scaunului protopopesc după publicare împreună cu toate actele și și fără apelata părților din oficiu va fi a se subșterne consistoriului concernent eparhial pentru suprarevișione în a doaua instanță, ear sentința consistorială, dacă părțile n'au apelat, devine definitivă.

II

Relativ la religiunea pruncilor din căsătoriile micste. (Art. de lege XXXII. 1894.)

8. În înțelesul art. de lege susprovocat la căsătoriile micste părțile înainte de încheierea căsă-

toriei se pot înțelege și învoi, ca pruncii, cari se vor nasce, fără diferință de secs, se urmeze religiunea unuia dintre părinți; aceasta învoială se poate face prin act înainte notariului public, judeului reg., primariului orășenesc sau protopretorelui administrativ.

Învoieala aceasta reciprocă mai târziu numai în cazul acela se poate strămuta, când unul dintre părinți trece la religiunea celuilalt și astfel căsătoria devine de aceeaș religiune. În acest cas însă pruncii născuți mai nainte și trecuți peste anul al 7-lea până inclusive al 18-lea an de etate, numai cu aprobarea autorității orfanale vor putea fi considerați de trecuți în religiunea noaue a părinților.

9. La cazul dacă părțile, care pășesc la căsătoria micstă nu s'au înțeles prealabil prin act oficial în privința religiunii pruncilor, atunci pruncii, cari se vor nasce din aceasta căsătorie micstă au se urmeze după secs (gen) religiunea părinților, amăsurat art. de lege LIII. 1868.

10. Pruncii nelegiuți fără deosebire de secs (gen) urmează religiunea mamei. Eară dacă mama trece la altă religiune, pruncii nelegiuți de ambele secse până la al 7-lea an al etății, se consideră de trecuți cu mama lor la noaua religiune a dênsei.

Pruncii nelegiuți de partea bărbătească, cari nu au trecut peste anul al 7-lea de etate, dacă devin legitimați sau recunoscuți prin act public de tata lor natural, dela legitimare și respective dela recunoascere în 6 luni pot fi reclamați de tată în religiunea dênșului și în cazul acesta vor urma religiunea respectivului părinte.

11. Pentru crescerea religioasă a pruncilor născuți din căsătorii micste înainte de punerea în vieață (Introducerea) art. de lege susprovocat, rămân în vigoare legile și ordinațiunile de mai nainte.

12. Cu privire la dispoșițiunile susînșirate ale legii civile, se iau următoarele măsuri:

a) Preoții parohiali ai bisericii noastre sunt îndatorați a învăța și îndemna pe credincioși, ca la casuri de căsătorii micide, să nisuiască și să insiste, ca toți pruncii, cari se vor naște din acele căsătorii micide să urmeze religiunea noastră străbună și să fie crescuți în biserica ortodoxă.

b) Să îndatorează preoții, a învăța și a lucra, respective a influența la căsătorii micide, ca partea căsătorită, care va aparține religiunii noastre, nici la un cas să nu se invoiească la aceea, ca pruncii de secul său să urmeze altă religiune, decât numai religiunea noastră ortodoxă.

III

Relativ la matricule

13. Referitoriu la articolul de lege XXXIII din 1894 despre matriculele civile, se observă, că deși la 19 Septembrie anul curinte, vor intra și acelea în viață, — totuș congresul nostru național bisericesc a dispus, ca fără privire la aceasta, biserica noastră, să continue a purta și în viitoriu, ca și până acuma, matriculele sale bisericesci, inducând în acelea toate casurile de botez (născere), de cununie și de moarte.

14. Taina sântului botez la pruncii nou născuți, se poate săvârși, ca și până acuma, îndată după născere, adecă, și înainte de a se fi înmatriculat la oficiantul civil. Tot asemenea și inducerea în matricula botezaților. Preoții vor stărui, ca pre cât se poate, pruncii nou născuți să se și boteze, până în 7 zile dela născere, pentru ca la însinuare să fie deja botezați, lăsând cu totul, ori măcar amânând pe mai târziu ospețele usuate la botez.

Totodată se și indrume pe părinții și nașii pruncului, să însinue născerea lui, negreșit până în 7 zile dela născere computate, oficiantului civil, căci la din contră vor fi greu pedepsiți.

Decumva din careva cause, pruncii nu s'ar putea boteza în restimpul de 7 zile, până când vor fi a să însinua la oficiantul civil: atunci părinții să stărue, ca oficiantul civil, numai acel nume să-l înscrie în registrul sau matricula civilă, pe care îl vor fi ales părinții, în conțelegere cu preotul, îngrijind ca acel nume să se inducă neschimbat și în matricula civilă.

Numele să fie dintre cele usuate în viața noastră bisericească.

15. După ce legea dispune, că pruncii nu pot purta alt nume decât numai acela, care s'a indus în registrul civil, și după ce de altă parte numai singuri părinții au dreptul a da pruncilor lor numele, ce-l voiesc atât la botez, cât și la înregistrarea ce o face funcționarul civil; așa și preoții sunt datori a îngriji, ca același nume ce-l va primi pruncul în botez, să se inducă neschimbat și în registrul dela funcționarul civil.

Însinuirile se pot face și în scris, din partea părinților; ear înscrisul îl poate face și preotul, însă acela trebuie să fie scris de tatăl pruncului.

Decumva funcționarul civil n'ar induce numele pruncului, precum doresc părinții, se poate reclama în contra.

16. Cu privire la matricula cununaților se observă, că preoții sunt îndatorați, când vor cununa, să și introducă pe cei cununați în matriculă totodată să însemne în rubrica observărilor, și datul și numărul adevărții primite dela oficiantul civil despre îndeplinirea actului civil premers cununii bisericesci.

17. La cununii micide are a se induce în matriculă și invoieala, ce ar esista în privința creșterii pruncilor, precum și strănutările, ce ar obveni în decursul timpului în religiunea pruncilor, adecă: trecerea dela una la altă religiune.

18. La înmormântări nu obvine altă schimbare în usul de până acuma, decât aceea, că preotul va putea săvârși serviciul funebru, numai după ce oficiantul civil, ori în mod esecțional, antistia comunală va da licența de înmormântare, când apoi va induce cazul morții și în matriculă, ca și până acum.

Dispozițiuni generale

19. Cu privire la matricule se mai observă în general, că în sensul §-ilor 93 și 94 din articolul de lege XXXIII din 1894, matriculele bisericesci de botez, de cununie și de morți, purtate de preoți până la 19 Septembrie a. c. precum și estrasele din acele, se consideră de acte și documente publice, și preoții purtători de matricule, sunt nu numai îndreptățiți, dar și îndatorați a da părților estrase din acelea pre lângă tacsă usuată ca și până acuma; căci preotul carele ar denega aceasta, se va pedepsi aspru prin judecătoria r. competentă.

20. Estrasele oficiale, cerute de autoriiți, au a se da fără tacsă; ear cele în cause de căsătorii fără timbru, având a se induce pre cele oficioase, deasupra: „în cauză oficioasă fără timbru,” ear pre cele pentru căsătorii: „în cauză de căsătorie liber de timbru.”

Din ședința plenară a consistoriului metropolitan, ținută în Sibiiu, la 25 August, 1895.

Miron Romanul m. p.
mitropolit

Leontin Simonescu m. p.
secret. metropolitan

PARTEA NEOFICIALĂ

Măestatea Sa la Cluj

Din incidentul marilor manevre, ce se țin în Ardeal, Măestatea Sa fiind la Cluj, a fost întâmpinat de numeroase deputațiuni, între cari și de I. P. S. S. Mitropolitul nostru Miron, care l-a agrăit cu următoarele cuvinte:

Măestatea Voastră cesaree și apostolico-vegească!

Preagrațioase Doamne!

Când și la aceasta ocasiune mai nouă, așteptată cu dor, avem fericirea să ne prezentăm înaintea feței preagrațioase a Măestății Voastre în *capitala* aceasta a părților ardelenale ale țerei, și să depunem din nou în numele locuitorilor greco-orientali români din acest ținut prea umiltele noastre omagii, dând uitărei multele necazuri ale vieții noastre publice, un singur simț de fericire viează în sufletul nostru, care darurile cele sublime ale virtuților principale creștinesei, ale credinței, speranței și iubirei, le traduce din viața morală privată și la referințele noastre publice de cetățeni ai statului, și constituie baza iubirei noastre de patrie și a pioaselor noastre ofțări: ca binecuvântarea atotputernicului Dumnezeu să planeze totdeauna și pretutindeni preste preafnalta persoană și preste păminteasca domnire a Măestății Voastre estinsă încă la timpuri îndelungate!

Și când prin acestea ne luăm voie a da, deși numai în cuvinte debile, expresiune credinței neclătite și alipirei noastre pline de iubire către preafnalul tron al Măestății Voastre și preste tot către preafnalta casă domnitoare: ne rugăm totdeauna cu cea mai profundă venerațiune, ca să vă îndurați Măestatea Voastră preagrațios a împărtăși alături cu celelalte biserici din patrie și biserica noastră strămoșască, *espūsă multor trântiri și neajunsuri*, în preafnalta grație de domnitoriu și în puternica scutire a Măestății Voastre!

Să trăească fericit Măestatea Sa preabunul nostru monarh!"

Măestatea Sa a răspuns următoarele:

„Când înainte cu opt ani s'au prezentat înaintea mea reprezentanții bisericii voastre, cu bunăvoința ce în totdeauna am nutrit-o față de credincioșii vostri am semnalat direcțiunea ce urmând-o, nu numai că veți promova cât se poate mai bine interesele proprii, ci veți și putea conta pentru totdeauna la scutul meu, — și care direcțiune se concentrează în aceea, *ca toate confesiunile fără deosebire de naționalitate, una să se simtă*, și în ceea-ce privesce fidelitatea față de tron, iubirea patriei-mame comune, respectarea legilor și împlinirea datorințelor patriotice în una să se contopiască.

Recomandându-vă cu cea mai mare căldură urmărirea fidelă a acestora și așteptând, ca D-Voastră marea influință, de care dispuneți, o veți întrebuița numai în direcțiunea aceasta, bucuros Vă asigur pe D-Voastră și pe credincioșii D-Voastre despre neschimbata mea grație și bunăvoință.“

Adunarea generală-jubilară

a „Reuniunii învățătorilor gr. or. români din diecesa Caransebeșului

Mult așteptata adunare generală-jubilară a Reuniunii învățătorilor noștri s'a ținut conform programului satorit de comitetul Reuniunii și publicat și în Foaia noastră.

Adunarea și festivitățile aranjate cu ocaziunea acesteia au succes pe deplin. La succes au contribuit de o parte mulțimea oaspeților, de altă parte Caransebeșenii în frunte cu protopopul lor A. Ghidiu, cari și-au dat toată silința, că străinii să se simțască bine la noi.

Iată pe scurt decursul adunării și al festivităților:

Amăsurat programului Duminecă la 9 oare începe *st. liturgie*, după care a urmat *chiamarea Duhului sânt*. Aceste acte divine au fost celebrate, în prezența Prea Sfinției Sale Domnului episcop *Nicolae Popea* și a unui public foarte numeros, de Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit *Filaret Musta*, asistat de P. O. D. Protopop Ghidiu de presbiterii Dr. I. Olariu, I. Stoian și S. Șandru, și de protodiaconul Dr. T. Badescu.

După biserică membrii Reuniunii și distins public s'au adunat la 11^{1/2} oare n. m. în sala otelului „la pomul verde.“

Președintele Reuniunii, dl asesor consistorial *Ioan Ionașiu* ocupând locul presidial, propune esmiterea unei comisiuni, care să invite la adunare pe P. S. Sa domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea*, protectorul Reuniunii; membri acestei comisiuni *Ioan Marcu, Ștefan Albu, Traian Hențu, Lința și Mitter*, împlinesc misiunea dată de adunare, și în scurt timp se reîntorc în frunte cu mult iubitul nostru Arhiereu, care este primit la intrarea în sală cu frenetice strigări de „*Să trăiască!*“

Președintele Reuniunii, deschide adunarea prin o frumoasă vorbire, în care face pe scurt istoricul activității Reuniunii în decursul celor 25 de ani espirați; se înprospetează meritele fericitului Episcop *Popasu* la înființarea Reuniunii; mulțumesc aceleora, cari au conlucrat la prosperarea ei și în deosebi însă actualului protector Prea S. Sale domnului Episcop *Nicolae Popea*.

P. S. S. Părintele Episcop *Nicolae Popea*, în o vorbire lungă și frumoasă accentuează virtuțile de căpetenie, fără de cari de o prosperare pe ori ce teren nu poate fi vorba. Locul prim între acestea îl ocupă religiozitatea și moralitatea. Amintind la fine de mai marele Său soț de muncă, de fericitul *Șaguna*, care a lăsat merite neperitoare în urma sa și cu privire la înființarea reuniunilor învățătoresci române împărtășesc adunării binecuvântarea arhierească.

Trecându-se la ordinea zilei se cetesce nota I. P. S. S. domnului metropolit *Miron*, care anunță, că nu poate să iee parte la adunarea jubilară.

P. S. S. Domnul episcop *Meșian* din Arad, cu părere de rău anunță, că nu poate lua parte la festivitățile reuniunii, trimite însă un delegat.

Se cetesc apoi telegrame de felicitare, trimise de P. S. S. Episcopul *Meșian* din Arad, dela *Teodor Ceontea*, președintele Reuniunii învățătoresci din diecesa Aradului; protosințul *Hamsea*, din Arad, în numele corpului profesoral dela institutele diecesane; învățătorii întruniți în conferința din *Deeș*; învățătorii din districtul *Brașovului*; corpul învățătoresc al orașului *Brașov*; *Dr. George Popa*, din Arad; învățătorul *Andreescu*, din Beregsău și de alții.

Urmează salutarea reuniunii din partea delegațiilor diferite, sosite a lua parte la festivitățile jubilară

Simeon Moldovan, învățătoriu în Arad salută adunarea în numele reuniunii sorori din diecesa Aradului. *Lucian Șepețan*, administ. protop. din *Chisetu*, salută adunarea în numele episcopului *Ioan Mețianu*, și în numele consistoriului din Arad,

Ioan Tuducescu, învățătoriu în Lipova, în numele colegilor de pe valea *Mureșului*,

protopopul *Caransebeșului Andreiu Ghidiu*, salută pe apostolii culturii române în numele *Caransebeșenilor* cu un frățesc „bine a-ți venit.”

Iosif Micău, secretariul reuniunii învățătorilor români gr. cat. din diecesa *Lugoșului*, salută adunarea în numele colegilor, și

în fine *Iuliu Vuia* din *B.-Comloșiu* în numele reuniunii învățătorilor din tractul *Timișoarei* și al *Bănat-Comloșului*.

După aceste se scoală dl *Stefan Antonescu*, președintele sedrii orfanale din *Logoj*, fost președinte al reuniunii, își exprimă bucuria, că i-s-a dat a putea lua parte la frumoasa sărbătoare de astăzi. Predă apoi o epistolă președintelui și roagă cetirea ei.

Scrisoarea, la care se aflau alăturate și două libele de depunere, dela institutele de bani „*Logojana*” și „*Făgețana*”, despre câte o sumă de 500 fl., la o altă dară 1000 fl. v. a. conținea dorința, că reuniunea învățătorilor gr. or. români din diecesa *Caransebeșului* să primească această sumă de 1000 fl. ca fundațiune în scopul premiei cărților didactice, ce se vor scrie pe sama școalelor noastre populare, pe lângă următoarele condițiuni:

Fundațiunea se poarte numele „*Sofia și Stefan Antonescu*”; formează însă proprietatea reuniunii, dar se manipulează prin consistoriul diecesan. În decurs de zece ani venitele acestei fundațiuni se se folosească spre înmulțirea capitalului, și numai după aceea se se folosească pentru premiarea de cărți didactice. D-l *Stefan Antonescu* se mai deobligă și până atunci, adică în decursul acestor 10 ani a mai solvi la cassa reuniunii în fie-care an câte 50 fl. v. a.

Marinimositatea dlui *Stefan Antonescu* a emoționat plăcut întreaga adunare, care a grăbit a da espresiune simțemintelor sale de recunoștință și mulțămire prin urări frenetice, cari abia s'au putut potoli.

Tot dl *Stefan Antonescu* a donat reuniunii colecțiunea foaiei beletristice „*Familia*”, a gazetei „*Foia de Duminică*” și a „*Dreptății*”, — toate legate bine, care don este primit din partea adunării, asemenea cu mulțămiri.

Președintele reuniunii dl *Ioan Ionaș* mulțămesc deputațiunilor, asemenea și dlui *Stefan Antonescu* pentru plăcuta suprindere, ce a făcut-o adunării și-l asigură, că numele lui va rămânea gravat în inimile învățătorilor români de astăzi, și va fi vecinic pomenit de urmașii acestora.

Cetindu-se în fine scrisoarea vicepreședintelui reuniunii, *Martin Țapu*, care aduce la cunoștință, că din cauză de morb este împedecat a lua parte la frumoasele sărbători iubilare ale reuniunii, și alegându-se comisiunile necesare, se declară ședința primă de închisă.

(Va urma)

Studiu

despre *Celți și numele de localități*.

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop **NICOLAE POPEA**

(continuare)

Din aceste se vede, că mai mult a suferit teritoriul între *Carpați Nistru* și *Dunăre*, doară până spre *Olt*; că munții *Carpaților* au oprit calea popoarelor și au scutit pe locuitorii din *Ardeal*; că încât au străbătut popoare și în *Ardeal*, acele nu au avut timp destul, ca să se așeze pentru seculi, căci le-a perfulgat alte, noave popoare barbare; ba, popoarele aceste migrătoare au stat mai mult din armații lor și ale popoarelor supuse.

Astfel aceste popoare migrătoare nu au avut timp nici să cugete, ca să schimbe numele localităților și aceste mai toate au rămas așa precum le-a primit coloniștii romani dela popoarele anterioare sau cum le-a creat strămoșii nostri. Noi suntem de o mie de ani cu *Ungurii* stăpânitori, la o altă și ei numai pe acolo, pe unde s'au așezat, au creat numiri nouă pentru așezemintele noave ale lor, iară numele munților, apelor etc. în partea cea mai mare au rămas toate cele vechi, și în genere identice cu numele de localități de prin *Francia*, *Italia* etc.; ba pe acolo, pe unde *Ungurii* nu sunt așezați, pe teritoriul locuit de noi, numele de locuri sunt sau vechi sau create de noi. În urmare nu e adevărat, că numele localităților noastre purced din limbile popoarelor imigrătoare în *Dacia*, și cum că nu e adevărat, dovedesc limba celtică și numirea localităților de azi, esplicându-se după adevăratul lor înțeles.

b) Cum s'au format numele de localități

Să nu cugete cineva, că e atare misteriu limbistic de a putea esplica numele de localități! Toate numele locale, afară de ale unor sate sau orașe mai nouă, înseamnă chiar aceea, ce e obiectul numelui.

Popoarele antice, în limba lor tocmai cu atâta minte și cu atâta filosofie au numit localitățile lor, cu câtă noi numim azi ale noastre. Muntele p. e. în limba lor l'au numit munte, precum azi noi în limba noastră, îl numim munte. Dacă numele unor munți, dealuri, colnice, dâlme, rîuri, pârâie etc. azi nu le pricepem, se scim că numele acele, în atare limbă vechie, nu înseamnă alta decât munți, dealuri etc. Trebuie dară căutat, că numele de azi al unui deal — ce nu-l pricepem — în care limbă înseamnă: deal. În dialectele celtice, dealul s'a chemat în mai multe moduri; într'un dialect s'a chemat *daíl* (zi del); în urmare cuvântul *dél* (sau deal) e celtic. În limba latină *mons* a însemnat și deal și munte; noi din *mons* avem munte, și pentru-că dealurile nu sunt tot-deodată și munți, limba noastră am înavuțit-o cu cuvântul: deal. Ba noi, din cuvântul celtic am mai format încă deoară cuvinte: *dél-mă*; și pentru-că dealurile și după formă se deosebesc, am format cuvântul: *tél-vă*, unde *t* e din *d*, și va e identic cu: *ma*. Astfel cu deal, dâlma și tîlvă, cu cuvintele celtice, am înavuțit tesaurul, și am amplificat conceptele limbei noastre. Aceasta e un folos mare pentru limba noastră, și acest folos ne deobligă

ca să scrutăm celtica, carea ni explică mai mai multe cuvinte, ce le vorbim, și mai multe nume locale, ce le exprimăm în toată ziua, dar' nu le pricepem.

După Lex. de Conv. Meyer la Kelten: „Celții în toate țările, unde au locuit, au lăsat după sine numeroase nume de localități“. Dar nu urmează, ca în fiecare loc, acărui nume se poate explica din limba celtică să fie locuit Celți; dacă însă atare nume local se poate explica din limba veche celtică sau din atare dialect celtic de azi, urmează, că acolo au locuit sau Celți sau o populațiune arică, carea acel cuvânt l'a avut comun cu Celții, și apoi dacă nici nu scim nimica din limba acelei populațiuni, pentru scrutătoriu și cetitoriu e destul, când numele îl putem explica prin limba celtică.

Și ce e mai rațional și natural, că dacă un nume local de pe teritoriul pe unde locuim, e identic cu alte nume multe de pe teritoarele pe unde în adevăr au locuit sau azi locuiesc Celții, acel nume demonstrându-l de celtic să-l primim de celtic!

Să aduc un exemplu ușor de priceput. În limba latină mons, (în ablativ monte), în cea francesă mont, în italiana, spaniola monte, în a noastră munte e un deal mare. Acuma, dacă în Franția aflăm numiri ca p. e. Montabaur, Montagne, Montagnards, Montaigu, Mont Avron etc. în Italia aflăm Montagnana, Mont alto dela Marchese, Monte cenicio etc. în Spania aflăm: Montalban, Montana etc. urmează că toate își au rădăcina din latinul mons, deși pe acolo nu în tot locul, au locuit Latini, dar' au locuit următorii lor, Romanii. În unele locuri nu au locuit ei numai au domnit Românii, în alte locuri au locuit, dar azi nu este urmă de ei, și dacă azi se află nume de deal, în formă de mont, monte munte, e natural, ca să ne întoarcem la latinul mons, sau la atare romanic, mont, monte, munte.

Toate de până aci le-am scris ca lămuriri nu numai pentru unele scrieri ale mele referitoare la limba celtică, ci și pentru de a înlesni priceperea explicărilor următoare.

F) Explicări de nume de popoare

Arii. Numele Aria e compus din *ar*, ce ca substantiv înseamnă: munte, deal, culme, și e compus din *ia*, ce înseamnă: țară, teren, loc, deci Aria înseamnă: țară de munte, adică muntenie. Ar la început, ca adiectiv înseamnă: nalt, redicat, de sus, de aci; Ar(a)rath, nalt munte, Ar-menia, nalta muntenie, Armorica, loc la apă mare etc. Arios la Greci, Arius la Latini, omul, locuitorul din Aria; ar munte, eos, eus om, deci muntean. În Aria a fost rîul Arieos (și Arios, Arius) din ar munte și ais eas, apă rîu; Arieos înseamnă: rîu de munte. Arieș e numele unui rîu în Ardeal, și purcede chiar din forma Arieos. Numele Arieș e mai vechi decât colonizarea noastră. Aran la Găllici înseamnă colnic, deal mic, pentru că an aci e diminutiv. În Pyrenei se află azi: Val d' Aran. Din ar, la Latini sunt mai multe cuvinte: *ara* înseamnă altariu, din ar nalt și *a*, remas din ra loc; deci: nalt loc. Alt-ar tocmai aceea înseamnă: alt—nalt, ar—ar loc. Arx, fortăreață pe vârful muntelui Capitolin în Roma;

arista spic de grâu, ce stă în vârful paiului; ars (arte) ce stă mai presus; a se *urca* românesce a te sui, a te rădica. Și alte multe.

Indii. Numele India purcede din in riu, apă, d (din du) teren, și ia țară, deci țara la teren de riu, de apă. Acest d se află p. e. în numele Pind, pin din ban, ben munte du, și d (da, du) teren. Unele popoare au pronunțat Hind în loc de Ind, altele au schimbat pe h în s și au rostit Sind. În gallica de azi ean e cuvântul pentru apă, riu, dar în numele rîurilor se află și formele: an, en, in, on un. Aenus și Oenus la Latini, Enos la Greci e azi rîul Inn ce curge în Dunăre lângă Passau. Anisus azi Ens, apoi Ain Aniène în Franția. Fiecarele poate afla cel puțin 50 de nume de rîuri, purcede din an, en, in, on, un, dacă caută în geografia veche și de azi. Din an e în latina: anas (rață) anser (gâscă) an apă, as sau er ființă, om, deci ființă de apă. Astfeliu Ind-u înseamnă: om dela teren cu apă, și în acest mod avem cunoștință despre numele trunchiului: aric, sau ario-indic, sau indo-aric.

Cambri. Fiind-că am explicat numele gael sau gal și fiind-că o grupă de dialectele celtice de azi se numește: cambrică sau kymrică, să cercetăm originea numelui. Cambria azi Camberland, Kumberland, Kymberland, Kymry. La Galli cmv, cwmb cwmm (Wilh. Oberm. I. 363 II 177) a însemnat: câmp, anume sub un deal, o vale. Întră c și m sau c și w se auzea un son, ce era asemenea sonului nostru â, și acărui origine gallică se poate bine dovedi. Din cmv, cwmb s'a format Cambria și anume: camb-air (camb=camp, air om), ce înseamnă camp-ian, iară Cambria, țara Campenilor. Cuvântul latin camp-us își are originea dintr'un isvor cu celticul: cwmb iară air îl avem în ol-ariu, pecurariu etc., până ce la Nemți s'a format în er, p. e. Bürg-er. Astfel grupa cambrică azi înseamnă grupa Celților campeni. Kymry de azi s'a format așa, că din cwmb, cmv a căzut w sau b din capăt, eară w trecând prin alte vocale s'a strămutat în y. Când degerează o limbă, aruncă litere din cuvânt; când progesează, primesce vocale în cuvinte¹⁾.

Dr. At. Marienescu

(Va urma)

Păstrarea bucatelor

(continuare din nrul 36 și fine).

Prin asemenea necruțări și risipe de bucate au ajuns mulți din plugarii nostri la sapă de lemn, eară pe speculanți i-au făcut „bogățani“ și stăpâni peste averile sale părintesci.

E ceasul al 11-lea, ca să se mai trezească și astfel de plugari din nepăsarea lor și să-și vîndă bucatele la orașe, cu prețul, ce li-se oferește acolo,

¹⁾ Numele geografice și de popoare vechi, sunt citate din Griech. Deutsches Wörterbuch de Bal. C. Rost; partea geografică și istorică, din Leitfaden der alten Geogr. de Dr. H. Hahn; din Régi földleirat de Koczányi Ferencz; din Lex. de convers al lui Meyer și din Deutsch-Keltischen Wörterbuch de Wilh. Obermüller.

iar unde acelea sunt prea departe, se se însoțescă câte doi-trei înși la un car și așa se le ducă spre vânzare, cumpărând tot de acolo și cele mai neapărat de lipsă pentru trebuințele casnice, ear nu tot de prin comună de pe la străini, în cele mai multe casuri, cari încă și din adausul mărfii pentru vânzare și din felul ei, încă vre-au se mai aibă oarecare profit de pe la cumpărători.

Afară de aceasta plugarii nostri s'ar mai putea ajuta încă și în alte privințe, ținând de pildă mai multe hoară ca se le consume grăunțele date peste an, pe lumină, săpun, sare, tăbac și c. l.; acelea încă ar putea produce atâtea ouă și pui, din prețul cărora s'ar putea apoi cumpăra lucrurile amintite.

Treptat cu acestea ar trebui se se țină și crească mai mulți rimători, cari în timpul din urmă au început a se cănta și plăți tot mai bine, când sunt slabi ca și când sunt grași. Mai mult ar trebui, ca pe lângă un rimătoriu sau doi, cari se îngrășă pentru trebuințele casnice, se se mai îngrășe câte unul doi și pentru vinzare, putând ajunge astfel la parale ușor și fără a sta tot în bucate, după cum se zice.

Pentru-că, după cum în general e cunoscut, îndată ce se trieră și se grămădesc multe bucate nouă pe piețe, speculanții îndată și încep a micșora prețul acelora, socotind că mulți sunt siliți a le vinde și așa eștin, ca se-se poată face necazurile.

Dar, după cum se scie, cei mai mulți rimători nu se îngrășe numai cu bucate, ci peste vară mai cu samă și numai cu lături, frunze de napi, trifoiu sau alte burueni, cari li-se dau, de câte un bătrân sau copil mai mărișor rămași pe timpul verei acasă, — astfel aceia și pe lângă mai puține bucate se pot îngrășa, ca se se vândă cu prețuri însemnate.

Plugarii, cari mai adună și alte bucate într'un număr însemnat, ca: orz, ovės, bob, sēcără și altele ar mai putea îngrășa, peste eamnă mai ales, afară de rimători, încă și câte o vită, prefăcând ast-fel bucatele eștine într'o marfă care se plătesce mai bine.

Procedând astfel, vor putea ajunge toți plugarii nostri, ca se nu mai cumpere cele de lipsă pentru trebuințele casnice *pe bucate*, ci pe bani gata; vor putea ajunge starea aceea fericită, ca să nu-și mai risipească toamna bucatele pe nimic, eare primăvara se le cumpere cu prețuri îndoite de pe la străini; vor putea ajunge, ca se nu mai fie siliți a cruța de multe-ori la fundul, ci la gura sacului; vor putea ajunge în sfērșit, ca se fie oameni cu stare și avere frumoasă, și acesta trebuie se fie scopul tuturor plugarilor harnici.

„G. T.“

Varietăți

Scire personală. Prea Sântitul Domn Episcop diecesan *Nicolae Popea* pentru restaurarea sănătății sale

pleacă la Băile-Erculane astăzi Duminecă în 27 Septembrie, cu trenul de după amiază.

Comunitatea de avere și-a ținut adunarea sa generală de toamnă Marți în 24 Septemvrie n. Aproape toți reprezentanții comunității au fost de față, comisariul guvernial Comitele suprem Jakabffy încă nu a lipsit. După deschiderea adunării din partea presidentului comunității de avere, a dlui Ilie Curescu, punctul prim pus la ordinea zilei a fost „darea de samă despre dispozițiile și întemplările mai însemnate dela ultima adunare încoacea.“ Din acest raport merită deosebita atențiune dispozițiunile comitetului față cu școala de agricultură din Logoj. Se scie, că comunitatea s'a obligat a susținea în tot anul 10 elevi la acea școală, pentru cari plătesc anual 1500 fl. Comitetul comunității a și scris concurs pentru numitele 10 locuri. E de dorit, ca Românii nostri din comitatul Caraș-Severin se grăbească a le ocupa*), cu atât mai vērtoș, căci de locurile vacante dispune ministrul de agricultură.

Alt moment însemnat din raport este delăturarea punctului de vedere al stăpânilor silvanale cu privire la tērșituri.

Preliminarul Comunității de avere — cu spese 94.266 fl. și venite 125.427 fl. [afară de cele 30 — 40.000 fl., ce fac lemnele de foc, ce se dau grătuit grănicerilor] — și al fondului caselor — cu spese 1078 fl. și venite 2590 fl. — pe anul 1896 s'au primit unanim.

Tot așa s'au primit punctele 3—6 din ordinea de zi, adecă planul despre tăierea lemnelor pro 1895/6, planul de silvicultură pro 1896, propunerea pentru vânzarea unei parcele de pământ de 100 □° din teritoriul comunei Ohaba-bistra, și propunerea în privința supra lucrărilor eșeptuite la îngrădirea și decorarea casei grăniceresci din Băile Herculane.

Punctul 7 al ordinei de zi a fost rugarea mai multor împăduriti din comunele Lindenfeld, Wolfsberg, Weidenthal și Sadova-veche pentru o parte de pădure pentru formarea unei colonii. Comitetul recomandă adunării generale, ca se se iee în considerare rugarea aceasta, cu observarea, ca se nu li se dee petenților 6000 de jugere, cum dēnșii cer, ci numai 1000 în Slatina. Tot odată se face atentă adunarea generală, că erariul va despăgubi comunitatea pentru pădurile date, cu păduri din ale sale. După o discutie animată adunarea primesce propunerea comitetului cu însărcinarea, că acesta — nefiind mia de jugere suficientă pentru coloniști — se cerceteze dacă s'ar mai afla pentru coloniști încă 500 — 600 jugere.

Ultimul punct mai interesant a fost alegerea comisiunii revēzētoare pe anul 1896; s'au ales Schramm, Burdea și Sp. Șandru.

Întreaga adunare a decurs cât se poate mai bine, ceea-ce e de a se mulțami înțeleptei conduceri a presidentului.

Împăduritul.

Convocare. Protopresbiterul Caransebeșului Andreiu Ghidiu cu cerculariul ddto 6/18 Septemvrie a. c. Nr. 240 a convocat preoțimea protopresbiteratului său constituită în reuniune la adunarea generală pe Sâmbătă în 16/28 Septemvrie a. c. la 10 oare a. m. în localul școalei confessionale române din loc. Între obiectele de pertractare va avea loc și instrucțiunea Prea Venerabilului Consistoriu metropolitan referitoare la procedura, ce vor avea preoții

*) Atragem asupra acestei împrejurări atențiunea preoților și învēțătorilor nostri.

și poporul dreptcredincios a bisericii noastre a urma față de reformele noave politice-bisericesei.

Dare de samă despre venitul concertului împreună cu joc și aranjat în Caransebeș la 10/22 Septembrie 1895 din incidentul sârbărei jubileului de 25 de ani ai reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului. Au intrat seara la casă 213 fl. iar cu mandate poștale s'au trimis 4 fl. la oaltă 217 fl. din suma aceasta sunt suprasolviri 44 fl. 30 cr. v. a. S'au spesat 62 fl. 40 cr. a rămas prin urmare un venit curat de 154 fl. 60 cr. Acest venit s'au împărțit astfel că 77 fl. 50 cr. s'au dat la mâna dlui președinte al reuniunii învățătorilor pentru fondul reuniunii, iar restul de 77 fl. 30 cr. la mâna dlor directori dela institutul diecesan teologic-pedagogic din loc în scopul mențiunii lor, adică pentru alimentarea fondului elevilor morboși. Caransebeș în 14/26 Septembrie 1895. Pentru comitetul aranjatoriu *Andrei Ghidiu* președinte. — *Petru Ionescu* secretariu.

Mulțămă publică. Subscriși în numele comitetului înstituit pentru aranjarea festivităților la sârbărea jubilară a reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului și a inaugurării monumentului fericitului Constantin Diaconoviciu-Loga, exprimăm pe calea aceasta mulțămă precum tuturor cetățenilor caransebeșeni, cari au pus grătit cortelele lor la dispozițiunea învățătorilor, preoților și publicului străin, care a participat la sârbărea jubilară, așa și dlor Constantin Burdia, Alecsandru Stancoviciu I. F. Müller, I. Füzsfas, Carol Schwab, Gustav Schwab și Franz Wehry, pentru că au binevoit a pune grătit la dispozițiunea publicului trăsurile lor proprii. Asemenea exprimăm mulțămă noastră Dlui Emanuil Keppich, pentru că a lăsat grătit să treacă trăsurile peste podul de fer. Caransebeș în 14 Septembrie 1895. — *Andrei Ghidiu* președinte. *Petru Ionescu* secretariu.

Dare de samă și mulțămă publică. (Continuare din Nrul 34). Martin Irimescu 10 cr., Martin Irimescu 10 cr., Dimitrie Vrăjitoriu 10 cr., Dimitrie Mutașcu 10 cr., Toma Iene 02 cr., George Panascu 02 cr., Josef Krall 06 cr., Franz Libil 10 cr., Peter Rang 10 cr., Georg Gruber 10 cr., Franz Stüber 10 cr., Johann Sutter 10 cr., Andreas Lor 05 cr., Nicolae Gurescu 30 cr., Ruja Pateșan 20 cr., Ana Jian 10 cr., George Gruescu 40 cr., Petru Balian 40 cr., Ioan Sofieri 60 cr., N. Vitag 20 cr., Josef Umein 10 cr., Calina Bunu 20 cr., Vinzenz Hamer 20 cr., Andreas Grahor 10 cr., Nicolae Pateșan 20 cr., Ioția Cocoșiu 20 cr., George Cocoșiu 50 cr., Dumitru Balica 30 cr., Dionisie Balian 1 fl., Dumitru Balian 1 fl., Iosif Balian 06 cr., Josef Krampf 10 cr., Nicolae Balian 1 fl., Petru Balian 20 cr., Vasilie Balian 10 cr., Șofron, Toni, Șofron Maria 1 fl. 10 cr., Iosef Peit 10 cr., Alexandru Belcia 1 fl., Stefana Brebenar 1 fl., Constantin Belcia 20 cr., Constantin Belcia 20 cr., Nicolae Belcia 20 cr., Constantin Belcia 10 cr., Petru Belcia 10 cr., Josef Robert 20 cr., Johann Berger 10 cr., Nicolae Baulescu 10 cr., Iiie Brebenariu 05 cr., Lazar Brebenariu 10 cr., Șofron Brebenariu 10 cr., Vasilie Brebenariu 10 cr., Anton Moser 10 cr., Josef Dalaner 20 cr., Ioan Diaconoviciu 10 cr., Vasilie Diaconoviciu 20 cr., Traian Dintean 20 cr.,
(Va urma)

Controlă militară. Controla periodică pentru honvezi să ține în 2 Oct. c. n. pentru glotași Duminecă în 6-lea Octombrie a. c. la 8 oare dimineața iară pentru rezerviști din armata comună în 21 Octombrie tot la 8 oare dimineața. La aceste reviste au să se înfățișeze toți glo-

tași milităresce cualificați precum și rezerviști din honvezime și armata comună cu cărticica de legitimare respective cu documentul ultim militar, căci la dincontra să vor pedepsi glotașii cu o amendă dela 2—100 fl. eventual cu arest.

Oficiu poștal în Cârpa s'a deschis cu începutul lunei curente. La acest oficiu să pot depune și bani până la suma de 500 fl., și comunele apărținătoare de el sunt acelea ale notariatului Cârpa.

De inchiriat e casa reposatului medic Dr. Leo Mureșan în strada episcopescă. A să cere informațiuni la maiorul Luchi în Năsăud.

Publicațiune

În Logoj să va deschide cu probabilitate la 1-a Octombrie a. c. școala agronomică, a cărei scop este, de a crește agronomi practici, cari după recerințele de acuma să poată conduce rational economii mai mici.

Spre a desvolta agricultura între cei împăduriți, Comunitatea de avere conform decisului adunării generale din 15-lea Iulie 1892 a înființat pentru școala numită 10 stipendii adică va susține într'însa pe spesele ei pe cât timp școala va esista 10 aspiranți din familii serace solvind pentru fie-care la an pentru studiu, vipt, cortel, încălzit, luminat și spălătură 150 fl. v. a.

Aspiranții pentru aceasta școală trebuie să dovedească:

1. Că au trecut de 17 ani.
2. Că știu ceti, scrie și socoti.
3. Că sunt sênătoși.
4. Că au purtare morală bună.

În urmarea aceasta sunt provocați toți cei împăduriți ai Comunității de avere, cari doresc a cerceta numita școală a să înfătoșa naintea Comitetului la 25-lea Septembrie 1895, 11 oare nainte de ameazi, unde va primi informațiunile mai de aproape.

Caransebeș 13 Septembrie 1895. 3—3 [65]

Ilie Curescu,
președinte.

Licitațiune minuendă

Pre basa încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 28 Februarie anul 1895 Nr. 600 B. respective din 18 August a. c. Nr. 2415 B. să escrie licitațiune minuendă pentru lucrările de renovare și adaptare la biserica comunei Prilipeț lângă Bozoviciu cu prețul de esclamară 3236 fl. 91 cr. v. a. și anume pentru lucrul lemnariului la acoperemântul bisericii 1766 fl. 49 cr. v. a. eară pentru lemnul recerut la turnul bisericii, din preună cu acoperemântul turnului cu aramă suma de 1470 fl. 42 cr. v. a.

Licitațiunea se va ținea în Prilipeț în cancelăria parohială Duminecă în 22 Octombrie 1895 căl. v. la 11 oare antemeridiane.

Reflectanții sunt poftiți a se prezenta în ziua și oara deșfaptă în comună, având a depune la începerea licitații vadiul de 10% în bani gata, sau în hârtie de valoare.

Specificațiunea și planul se pot vedea ori și când la cancelăria parohială gr. ort. rom. din loc.

Prilipeț, din ședința comitetului parohial ținută la 3 Septembrie 1895 căl. v. 2—3 [67]

Ioan Saberca
preș. com. par.

Chirilă Sêrbu
not. ad hoc. al com. par.

Concurs

La școala comunală elementară din Bogoltin, cu limba de propunere română și magiară este de întregit postul de învățătoriu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 400 fl.
2. Pentru scripturistică 10 fl.
3. 24 metri lemne de ars.
4. Locuință naturală și grădină de legumi.
5. Dela fiecare înmormântare 40 cr.

Suplicele timbrate regulat, scrise în limba maghiară și adresate către Înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune, sunt a se trimite la comitetul adm. a Comitatului Caraș-Severin cel mult până la 8 Octombrie a. c.

Învățătoriu numit este îndatorat a împlini și agențele de cantor după rital gr. or.

Reflectanții se se prezenteze în persoană la Magnificența Sa Dl Inspector reg. de școale.

Bogoltin la 8-lea Septembrie 1895. [68] 2—3

Palean Pavel,
primariu.

Dobrov,
notariu.

Concurs

Conform ordinațiunei consistoriale ddto 18 August a. c. Nr. 2421 Șc. se escrie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din Cadar, protopresbiteratul Buziașului, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 140 fl.
2. 12 Hl. și 30 litre de grâu;
3. 12 Hl. și 30 litre de cucuruz;
4. 24 metri volum de lemne aduse în curtea școalei;
5. 4 jugere pământ fênaț și 800 stânjeni pătrați pământ de arătură;
6. Cortel liber cu grădină intravilană.
7. Paușal pentru scripturistică 5 fl.

8. Paușal pentru conferințele învățătoresci 8 fl.

9. Dela înmormântări, unde va participa 50 cr.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul, a compune socoțile bisericesci și școlare și a purta agențele notariale ale comitetului și sinodului parohial.

Reflectanții au se și înainteze recursele cu documentele prescise, adresate comitetului parohial, administratorului protopresbiteral Aureliu Dragan în Ghilaș per Csákova, și se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sêrbătoare în s. biserică, dar nu în ziua alegerii.

Din ședința comitetului parohial ținută în Cadar la 29 August 1895.

[66] 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine Aureliu Dragan adm. protop.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din comuna Coșava, protopresbiteratul Făgetului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. Pentru conferință 8 fl.
3. Pentru scripturistică 5 fl.
4. Lemne în natură 32 metri aduși în ocolul școalei, din care are a se încălzi și școala.
5. Locuință liberă în edificiul școalei cu grădina de un juger.
6. Dela înmormântări unde va fi poftit 20 cr.; ear cu liturgie 50 cr.

Dintre recurenți va fi preferit cel cu cunoscința muziceii vocale și instrumentale cu scopul de a înființa și conduce un cor vocal.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua pre școlari în cântările bisericesci și a compune socoțile bisericesci, școlare și fundationale.

Comitetul parohial dorește, ca recurenții se se prezente în vre-o Duminecă sau sêrbătoare în s. biserică, dar nici decum în ziua de alegere.

Alesului învățătoriu i-se pune în perspectivă îmbunătățirea salariului cu două jugere de pământ, dacă va presta rezultat îmbucurătoriu în instruirea elevilor.

Cei-ce doresc a ocupa acest post învățătoresc au se-și subștearnă recursele ajustate cu documentele necesare conform statutului organic și regulamentului pentru organizarea învățământului, adresate comitetului parohial din Coșava, la oficiul protopresbiteral gr. or. rom. în Făget, până la terminul prescise.

Coșava, din ședința comitetului parohial ținută la 29 August 1895. 2—3 [69]

Antoniu Angel
președinte.

Adam Angel
notariu.

În conțelegere cu mine Sebastian Olariu protop. tract.